

Kaval värk – niiskus

h oma särk ihule kõige ligemal?

Meie maal on aeg-ajalt nõnda, et kogu maailm nagu nõrguks vastikust veest, harvem – vähemalt praegusel põuaajal – unistame, et õhus leiduks ka veidi niiskust, s.t vett. Ehk aitab see jutt seda vähegi välja võluda.

Villakera kaalukaasile

Kas niiskust ehk veeauru on atmosfääris vähe või palju, sellest saame aru kas või oma naha pealtki. Kui ikka pärast suvist vihma tuleb välja palav päike, tunneme end otseku saunalaval ja oma särk on siis ihule kõige ligemal.

Teatmike järgi aurab kõikidelt ookeanidelt ja meredelt aastas õhku kokku umbes 448 700 kuupkilomeetrit vett, kõikidelt mandritelt aga keskmiselt 62 400 km³. See veekogus levib ühest paigast teise, kerkib üles või langeb sademetena alla.

Mõnes paigas on veeauru palju, näiteks ekvaatori kandis, teisel – korbetes või Antarktise mandri kohal aga väga vähe. Niiskuse hulk sõltub samuti aastaajast.

“Niiskus on üks kaval värk: tema võib olla nii absoluutne kui ka suhteline,” kirjeldab üks vana raamat.

Täpselt nii ongi: õhuniiskust kirjeldatakse mitmete füüsikaliste karakteristikutega. Üheks neist ongi absoluutne niiskus. See on ühes kuupmeetris oleva veeauru hulk grammides.

Suhteline ehk relatiivne õhuniiskus aga näitab, kui lähedal on olukord kül-

lastavale olekule (kui õhk oleks nagu veest “tiine”). Kui õhk oleks täiesti kuiv (umbes nagu korbis), langeks suhteline niiskus nulli lähedale, udu puhul on aga see näitaja 100%.

Suhteline õhuniiskus ongi üks tähtsamaid, kasutatavamaid ilma näitajaid. See kõigub Eestis 100%-st kuni kaunis väikeste väärtusteni. Tõraveres on mõõdetud 7. mail 1971 selleks 12%!

Suhteline õhuniiskus sõltub peale veeauru ka temperatuurist. Juulis langevad need varahommikuselt 70–80%-lt pärastlõunase kuumuse korral alla 30%. Sellise vähese veeauru puhul ei taha rünkpilved kuidagi vihmatoojaiks arenema hakata.

Meteoroloogias kasutatakse veel mõistet kastepunkt. See on temperatuur, mille juures algab veeauru küllastumine, kondenseerumine. Täiesti niiske õhu puhul (udu) võrdub too kastepunkt õhutemperatuuriga.

Leonardo da Vinci kasutas õhuniiskuse mõõtmiseks kaalu, mille ühele kaalukaasile asetab villakera. Mida niiskem oli atmosfäär, seda enam imas vill vett õhust sisse. Tänapäeval tarvitatakse selleks aga keeruka nimega riistapuud psühromeetrit.

Teame, et kuivas saunas on kerget kõrgeid temperatuure taluda kui pärast leiliviskamist. Samuti talub meiesugune eurooplane paremini kuiva kõrbe kliimat kui niisket vihmametsa leitsakut.

Ruumides samamoodi. Mõnusaks olemiseks vajame parajat sooja ning niiskust. Talvel on keskküttega tubades vajaliku õhuniiskuse saamisega tegemist.

Biomeeteoroloogid väidavad, et komfortne tunne peaks inimesel olema 22–23° ning 45–50% õhuniiskuse juures.

Kõige raskem on sääraseid tingimusi saavutada polaaraladel. Alas! Näiteks on väljas 45 miinuspärgala juures suhteline õhuniiskus ligi 100%, samas kui siseruumides langeb see +24° juures isegi 5 protsendile! Ja inimesed muudkui kipuvad külmetama, sest nii kuivas õhus kaotavad nad naha kaudu vett. Enesetunnet leevendavad aurustajad.

Mõjutab enesetunnet

Õhuniiskuse muutusi tunnetavad elusorganismid kaunis hästi. Artriiti põdejad võiksid töötada sünoptikuina – veesisalduse muutused annavad sellest hästi tunda. Vihma lähenemine (niiskuse ning õhurõhu muutus) toob putukad, seega ka linnud maapinna lähedale.

Austraalia talunikud arvavad, et lehmad heidavad vihma liginedes kõhuli sellepärast, et hoida vähemalt mingit platsi kuivana, kui vihma kalab. Ja eelhoiatuseks olevat neile just õhuniiskuse suurenemine.

AIN KALLIS